
28.02.09

**THE ENGLISH CONCERT
ALFREDO BERNARDINI**

HÄNDEL

—
CONCERTZAAL - 20.00

19.15 Inleiding door Ignace Bossuyt

CONCERTGEBOUW

BIO'S

The English Concert werd in 1972 opgericht door klavecijnist Trevor Pinnock. In 2003 nam Andrew Manze de artistieke leiding van hem over en sinds 2007 staat Harry Bicket aan het roer. Dit kamerorkest is beroemd om zijn geïnspireerde uitvoeringen van het barokke en klassieke repertoire. The English Concert treedt wereldwijd op en maakte talloze opnames voor Deutsche Grammophon en Harmonia Mundi USA. Geregeld werken de musici met gastdirigenten, onder wie de hoboïst Alfredo Bernardini.

Alfredo Bernardini werd geboren in Rome en verhuisde in 1981 naar Nederland om zich te specialiseren in barokhobo en oude muziek. Inmiddels concerteert hij over de hele wereld, met ensembles als Le Concert des Nations, La Petite Bande, The Amsterdam Baroque Orchestra en het Bach Collegium Japan. Samen met de broers Paolo en Alberto Grazi richtte hij het ensemble Zefiro op. Bernardini is ook actief als dirigent en doet onderzoek naar de geschiedenis van de blaasinstrumenten. Daarnaast doceert hij barokhobo in Amsterdam en Barcelona.

De Catalaanse sopraan Nuria Rial is tijdens het seizoen 0809 Friend in Music van het Concertgebouw. Haar carrière schoot uit de startblokken met een aantal wedstrijd-prijzen en de mooie cd *Claros y frescos ríos* (Glossa, 2000), waarvoor ze samenwerkte met vihuelist José Miguel Moreno. Hoewel deze publieksliefeling prat gaat op een open blik en een ruime muzikale horizon, draagt ze de barok een bijzonder warm hart toe. Een mix van historische interesse en spontaniteit kleurt haar aanpak van dit repertoire.

De bariton Fulvio Bettini studeerde aan het conservatorium van Milaan bij Margareth Hayward. Zijn repertoire reikt van de renaissance tot vandaag, met een zwaartepunt in de barok. Hoewel hij gepokt en gemazeld is in het operarepertoire van Monteverdi, Händel, Carissimi en anderen zingt hij dus ook werk van componisten als Schubert, Fauré, Weill en Wolf-Ferrari. Bettini concerteert met de grootste namen uit de oude muziekwereld en nam verschillende cd's op, onder meer met werk van Draghi, Vivaldi en Galuppi.

UITVOERDERS

PROGRAMMA

ensemble

THE ENGLISH CONCERT

dirigent, hobo

ALFREDO BERNARDINI

sopraan

NURIA RIAL

bariton

FULVIO BETTINI

Georg Friedrich Händel (1685-1759)

Concerto Grosso in Bes opus 3 nr. 2 HWV 313 (1734)

- Vivace-grave
- Largo
- Allegro
- Menuetto Vivace
- Gavotte

Cantate 'Ah! Crudel nel pianto mio' HWV 78 (1707)

- Sonata
- Aria: Ah! Crudel, nel pianto mio
- Recitativo: Non sdegnerei d'amar
- Aria: Di quel bel chi'l ciel ti diede
- Recitativo accompagnato: Balena il cielo
- Aria: Per trofei di mia costanza

— Pauze —

Cantate 'La terra è liberata' (Apollo e Dafne) HWV 122 (rond 1708)

- Recitativo: La terra è liberata!
- Aria: Pende il ben dell'universo
- Recitativo: Ch'il superbetto Amore
- Aria: Spezza l'arco e getta l'armi
- Aria: Felicissima quest'alma
- Recitativo: Che voce! Che belta!
- Aria: Ardi, adori, e preghi in vano
- Recitativo: Che crudel!
- Duet: Una guerra ho dentro il seno
- Recitativo: Placati al fin, o cara
- Aria: Come rosa in su la spina
- Recitativo: Ah! ch'un Dio non dovrebbe
- Aria: Come in ciel benigna stella
- Recitativo: Odi la mia ragion!
- Duet: Deh! lascia addolcire quell'aspro rigor
- Recitativo: Sempre t'adorero!
- Aria: Mie piante correte
- Aria: Cara pianta, co'miei pianti

festivalsponsors

focus • wtv

Dit concert wordt opgenomen door Klara en uitgezonden op 27.03 in Ludwig.
Met Nederlandse boventiteling.

'Hij ziet haar onverzorgde lokken langs haar schouders vallen
En denkt 'hoe fraai als zij die opbond', ziet de gloed die uit
Haar sterrenfonkelende ogen straalt, en ziet die lippen
Die meer te bieden hebben, prijst haar vingers, handenpaar,
Haar armen die tot bijna aan de schouders onbedekt zijn;
Wat wel bedekt is, droomt hij zich nog mooier. Maar zij vlucht
Sneller dan lichte wind en blijft niet staan, als hij haar aanroept.'

Met deze sprankelende verzen verwoordt de Romeinse dichter Ovidius in zijn *Metamorfosen* de verliefdheid van de god Apollo, die, getroffen door een pijl van de liefdesgod Cupido, in vuur en vlam staat voor de nimf Dafne. Die wil echter van geen liefde weten, maar maagd blijven in dienst van de godin Diana. Apollo's smeekbeden zijn vergeefs, maar hij blijft haar achtervolgen. Op het moment dat hij haar wil grijpen, verandert zij in een laurierboom. Apollo's liefde is evenwel niet uitgeblust: hij maakt van de laurier een altijd groen blijvende boom, die de kransen levert voor de overwinnaars.

Tijdens zijn verblijf in Italië tussen 1706 en 1710 koos Händel dit populaire thema van de onvervulde liefde voor een cantate, die als een hoogtepunt geldt binnen zijn omvangrijke productie van Italiaanse cantates. In Rome gold de cantate als het meest beoefende genre van de vocale kamermuziek, voor uitvoeringen in intieme kring. Meestal waren dit kortere werken die stilistisch aanleunden bij de opera. De kamercantate kwam tegemoet aan de vraag naar composities voor een kleine bezetting – vaak

één solist met basso continuo en soms enkele instrumenten – die voldeden aan hoogstaande muzikale kwaliteitsnormen, maar waarvoor geen fabuleuze enceneringen en uitgelezen kostuums zoals in de opera nodig waren. Deze cantates verlopen volgens een regelmatige afwisseling van verhalende recitatieven en meer uitgebreide, vaak virtuoze aria's, waarin emoties of ideeën verder worden uitgediept.

Enkele van Händels cantates overstijgen echter het courante genre van de kamermuziek door de sterk dramatische aanpak en de uitgebreidere vocale en instrumentale bezetting. *Apollo e Dafne* is hiervan een uitstekend voorbeeld: het is als een miniatuuropera, die zich perfect zou lenen voor scenische uitvoering. Händel demonstreert er op briljante wijze zijn dramatisch talent doordat hij de confrontatie van de twee protagonisten, Apollo en Dafne, geleidelijk naar de climax van de metamorfose opvoert. De instrumentale bezetting, met strijkers en toegevoegde blazers (hobo's, traverso en fagot) staat volledig in dienst van de emotionele context, met veel solistische tussenkomsten (naast de blazers ook viool en cello). Na een aanstekelijke ouverture in Italiaanse concertostijl stelt hij zijn personages voor: de strijdslustige Apollo, die met zijn dodelijke pijlen de aarde heeft bevrijd van de Pythonslang en ervan overtuigd is dat hij niet door de simpele pijltjes van de blinde liefdesgod kan geraakt worden, en de lieflijke Dafne, die in een prachtig pastoraal kader (de aria *Felicissima quest'alma*, met hobosolo en pizzicastrostrijkers) haar vrijheid bezingt. Het drama komt op gang met de confrontatie tussen Apollo, die tevergeefs zijn liefde verklaart, en Dafne, die hem afwijst. In twee typische 'simile'-aria's, op basis van een vergelijking, reflec-

teren beiden over het bestaan: Apollo over de vergankelijkheid van de schoonheid in *Come rosa* (met een cellosolo die in snelle figuren het vlieden van de tijd lijkt weer te geven), Dafne over de kracht van de rede, die de liefde kan intomen (*Come in ciel*). Maar tevergeefs. Apollo's taal wisselt tussen dreigen en sussen, Dafne's afkeer neemt toe: de confrontatie kent haar hoogtepunt in het contrast tussen een smekende Apollo (*Deh, lascia addolcire*, met een smachtende fluitsolo) en een woedende Dafne (*Più tosto morire*). Apollo's snelle achtervolging (aria *Mi piante correte*, met virtuoze vioolsolo) mondt uit in zijn paniekerige reactie op de metamorfose (*Ma qual novità?*), gevolgd door zijn ontroerend lamento (aria *Cara pianto*, voor strijkers, hobo's en fagot). Al vast een van de parels uit Händels Italiaanse jaren!

De kortere solocantate *Ah! Crudel, nel pianto mio*, met drie aria's en twee recitatieven, is uitgewerkt als een wanhopige liefdesklacht, die eindigt met het hoopvolle vooruitzicht op een goede afloop. Ook hier voegt Händel aan de strijkers enkele blazers toe (twee hobo's), die in de tweedelige 'sonate' (allegro-adagio) en in de slotaria als solisten optreden. Händels inleving in de wisselende gevoelsnuances van deze liefdesklacht is zeer geslaagd. In de aria *Ah! Crudel* roept de grillige melodie, gekruid met dissonante sprongen, treffend het verdriet op. In vloeiender lijnen bezingt de geliefde zijn trouw in de aria *Di quel bel*. In het recitatief *Balena il cielo* onderstrepen de strijkers de dramatische context: de ongelukkige liefde en de hoop op beterschap worden vergeleken met een storm en de doorbraak van de zonnestrallen. Hoop klinkt tenslotte door in de meeslepende slotaria *Per trofei di mia costanza*.

Al even Italiaans klinkt het tweede *Concerto grosso* uit de reeks van zes, die als opus 3 in 1734 in Londen werden gepubliceerd. Zij ontstonden echter al veel vroeger. Dit concerto, voor strijkers en twee hobo's, componeerde Händel vermoedelijk voor het operaorkest in Londen. Het is een bijzonder aantrekkelijk stuk, met direct aansprekende, maar toch geen oppervlakkige muziek. De eerste drie van de vijf delen kunnen gezien worden als een driedelig Italiaans concerto volgens het schema snel (*Vivace*) – langzaam (*Largo*) – snel (*Allegro*). Afwisseling is een van de grootste troeven. In het *Vivace* domineren de virtuoze soli voor de violen. In het prachtige *Largo* zorgen de expressieve hobosolo, de drukke begeleiding van twee solistische celli en de zachte dynamiek ('piano per tutti!') voor een unieke, intieme sfeer. Het fugatische *Allegro* in de 'geleerde stijl' vormt de brug naar een luchtig slot in twee supplementaire dansachtige delen. Een knap staaltje van Händels typische eclectische stijl.

Ignace Bossuyt

THE ENGLISH CONCERT

dirigent, hobo

Alfredo Bernardini

fluit

Lisa Beznosiuk

sopraan

Nuria Rial

hobo

Alfredo Bernardini

Hannah McLaughlin

bariton

Fulvio Bettini

fagot

Alberto Grazi

eerste viool

Nadja Zwiener

theorbe

Miles Golding

Andrew Maginley

Thérèse Timoney

Sophie Barber

klavecimbel

Nicholas Parle

tweede viool

Walter Reiter

Claire Duff

Iona Davies

altviool

Louise Hogan

Stefanie Heichelheim

cello

Joseph Crouch

Timothy Kraemer

contrabas

Peter McCarthy

Händel anders – Deel 1

Italiaans klavecimbel, Florence 1701

Het anoniem gepubliceerde *Anecdotes of George Frederick Handel, and John Christopher Smith* (London, 1799) wordt toegeschreven aan William Coxe, een geestelijke en historicus wiens moeder na de dood van zijn vader hertrouwd was met John Christopher Smith, leerling, vriend en kopiist van Händel. Het is een beknopte, overzichtelijke maar vrij dubieuze soort Händelbiografie, samengeflanst uit allerlei waar-of-niet-waar-verhalen, geschreven met duidelijke volkseducatieve bedoelingen. Goed dus voor hoge verkoopcijfers en vermoedelijk ook voor een grote luisterdichtheid, want in die minder verlichte tijden was analfabetisme nog wijdverbreid. Vrij spannende verhaaltjes, gegrepen uit het leven van Händel, die toen al was uitgegroeid tot hét icoon van het Engelse muziekleven.

Dat Händel tussen 1706 en 1710 zijn geluk beproefde in Italië is genoegzaam bekend. Volgens Coxe vertrok Händel pas in 1708 naar Italië, nadat hij het nodige geld voor de reis had opgespaard en de eerdere uitnodiging van de broer van de Groothertog van Toscanië uit onafhankelijkheidsdrang had geweigerd. Waar of niet waar?

Nadat hij in Firenze de opera *Rodrigo* had gecomponeerd en daarvoor van de Groothertog 100 dukaten en een zilveren servies had gekregen, vertrok Händel naar Venetië, waar hij incognito het carnaval bijwoonde. Ook Scarlatti vertoefde daar blijkbaar, want toen hij een gemaskerde man klavecimbel hoorde spelen, riep hij: 'Dat moet de beroemde Sakser of de duivel zelf zijn.' Aldus werd Händel ontmaskerd. Waar of niet waar?

– Wordt vervolgd –

Johan Huys

Rinaldo Alessandrini

IN DE KIJKER

za 21.03.09 / 20.00 / Concertzaal

CONCERTO ITALIANO & RINALDO ALESSANDRINI / HÄNDEL

Schuberts en Schumanns naam en faam als componist zijn lang verbonden geweest met intimistische genres. Voor Schubert waren dat het lied en de kamermuziek, voor Schumann de bundels pianominiaturen: drie genres waarin de 'romantische' componist zijn gevoelens en gedachten treffend kon uiten. Anima Eterna en Claire Chevallier bewijzen dat ook hun orkestmuziek minstens even origineel en expressief is.

CONCERTGEBOUWCAHIER

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL

'Georg Friedrich Händel' is het tweede uit een reeks cahiers die het Concertgebouw samen met Uitgeverij Borgerhoff & Lambergits uitgeeft. Deze biografie rolt een verhelderende leidraad uit voor elke liefhebber van barokmuziek. Professor Ignace Bossuyt knoopt de muzikale ijkpunten van de meester aan elkaar, en dat zijn er heel wat. Met een repertoire van ruim zeshonderd werken laat het veelzijdige leven van de barokcomponist zich niet makkelijk samenvatten. Daarom worden in deze biografie ook de achterliggende maatschappelijke dynamieken tegen het licht gehouden. Het cahier bevat diepgravende duiding, aangevuld met prachtige illustraties. Een hebbeding voor iedereen met een passie voor muziek.

Tijdens het festival te koop aan verlaagd tarief (€ 12), bij elke voorstelling aan de programmabalie, in het Concertgebouwcafé en bij In&Uit Brugge. Ook verkrijgbaar bij de betere boekhandel.

CONCERTGEBOUWCAFE

Geniet van een verwenkoffie, fingerfood of lunches à la carte in het Concertgebouwcafé. Beluister aan je tafel de cd-selectie als voor- of naproefje van een concert, of lees er een goed boek van het Concertgebouw. De cd's en boeken zijn bovendien ter plaatse te koop. Tijdelijke fototentoonstellingen komen goed tot hun recht in de hedendaagse architectuur van Robbrecht en Daem. U vindt dit rookvrije cultuurcafé op de benedenverdieping van het Concertgebouw.

tickets & info: www.concertgebouw.be / +32 70 22 33 02 / In&Uit, 't Zand 34, 8000 Brugge

DISCOVERY

DISCOVERYPAS
50 % KORTING VOOR JONGEREN

West-Vlaanderen

BRUGGE

DeMorgen
een open geest doet meer

Knack
weekend
FOCUS

Klara

PORT AUTHORITY
ZEEBRUGGE

Electrabel

FLUXYS
EXCELLENCE IN GAS TECHNOLOGY

BOMBARDIER